

AİLE KATILIMI

Aile Katılımı Nedir?

- ▶ **Aile katılımı** öğretmenlerin aileleri;
  - çocuk gelişimi konusunda bilgilendirmek,
  - çocuğun gelişiminde aktif rol almaları için yönlendirmek,
  - ailelere duygusal destekte bulunmak,
  - anne-baba ile öğretmen arasında çocukla ilgili olarak karşılıklı bilgi alışverişini sağlamak,
  - işbirliği yapmak gibi unsurları içeren bir kavramdır.
- ▶ Anne-babaların çocuklarının yardım kaynağı olması
- ▶ Çocuk için öğrenmeyi arttıran değiştirilebilir bir süreç
- ▶ Çocuklarına ve kendilerine yarar sağlamaları için aile üyelerinin yeteneklerini kullanmasına yardım etme süreci

-
- Anne-babanın okuldaki çalışmaların farkında olması, bu çalışmalara dahil olması, anne-baba katılımı ile çocuğun başarısı arasındaki ilişkiyi anlaması ve çocuğun gelişimi hakkında eğitimcilerle iletişim kurması olarak tanımlanabilir.

Aile katılımı terimi içerik olarak geniş bir yelpazeden oluşsa da **temel olarak,**

- *ailelerin çocuklarının eğitiminde sorumluluk almaları,*
- *rol oynamaları,*
- *çocuklarının eğitimine katkı sağlamalarıdır.*

Neden Önemlidir?

Çocuğa verilen bakımın/onunla kurulan ilişkinin niteliği;

- çocuğun davranışlarını,
- alışkanlıklarını,
- öğrenme isteğini,
- öğrenme biçimini,
- bilgiye ulaşma yollarını vb etkiler.

Bu nedenle yaşamın ilk yıllarında **aile ve okulun**;

- çocuğa yaklaşımı,
- çocuğa sunduğu destek,
- yaptığı yönlendirme ve rehberlik,
- sunduğu öğrenme ortamları ve uyaranlar,
- oluşturduğu model çocuğun gelişimsel yeterliliğine, öğrenme kapasitesine ve ileriki yıllarındaki sosyal/akademik yaşamına çok önemli katkılar sunar.

→ okul-aile işbirliği → aile katılımı

-
- ▶ Çocukların sahip oldukları **potansiyellerini ve okuldaki başarılarını arttırma**nın yollarından biri de anne-babaların çocuklarının evdeki ve okuldaki aktivitelerine katılımlarıdır.
  - ▶ Okul öncesi dönemde **evde ve okulda aile katılımı** birbirinin tamamlayıcısıdır. Öğretmenler çocuklarının öğrenmelerine yardım etmek için anne-babalara;
    - çocukları ile nasıl zaman geçireceklerini,
    - ev ortamını nasıl düzenleyeceklerini,
    - hangi uyarınları sunacaklarını,
    - günlük yaşantıları öğrenme/öğretme amaçlı nasıl kullanacaklarını,
    - okuldaki öğrenmelerini nasıl destekleyeceklerini,
    - yaptıkları etkinliklerle çocuklarının farklı alanlardaki gelişimine nasıl destek olacaklarını öğretmelidirler.

Okul öncesi dönemde anne-babalar ve öğretmenler birlikte çalıştıklarında çocuklarının eğitim ve gelişmelerinde daha olumlu, kalıcı bir etki yaratabilirler.

Okul merkezli aile katılım etkinlikleri

- ▶ **Anne-babaların okuldaki/sınıftaki etkinliklere katılımı**
  - ✓ hikaye anlatma
  - ✓ mekan düzenleme
  - ✓ meslekleri/becerileri ile bağlantılı etkinlikler düzenleme
  - ✓ oyun oynama
  - ✓ büro işleri
  - ✓ okul çevresini düzenleme
  - ✓ materyal hazırlama/temin etme
  - ✓ alan gezilerine eşlik etme

Anne-babalara neden yardımlarına gereksinim duyulduğunu, beklenen katılımı nasıl sağlayacaklarını, okulda çocuklarla/öğretmenle birlikte gerçekleştirdikleri etkinliklerde nelere dikkat etmelerinin iyi olacağını açıklamak önemlidir.

- ▶ Anne-babalardan bazen sadece **öğretmeni/çocukları/yapılan etkinliği gözlemlenmeleri** ve gözlemleri ile ilgili notlar almaları istenebilir.

Bu şekilde anne-babalar evde çocuklarına nasıl destek olabilecekleri konusunda daha etkili olabilirler.

Ev merkezli aile katılım etkinlikleri

- Anne-babaların çocuklarıyla evde yaptıkları etkinliklerin, çocukların **zihinsel** gelişimi yanında **sosyal ve duygusal gelişim**lerinde büyük etkisi vardır.
- Çocuğun öğrenmeye ilgisi ve akademik becerilerinde ebeveynlerin öğrenim düzeyi, gelir düzeyi, sahip oldukları olanaklar yanında, **evdeki öğrenme ortamının niteliği** oldukça etkilidir.

Bu kapsamda anne-babalar evde çocuklarıyla birlikte;

- ✓ sohbet etme
- ✓ hikaye okuma/anlatma/üzerinde konuşma
- ✓ çevre gezileri/gözlem çalışmaları
- ✓ şarkı söyleme/dinleme/ritim çalışmaları
- ✓ okuldan gelen etkinlikleri tekrar etme/benzerlerini yapma
- ✓ tekerleme, parmak oyunları
- ✓ matematik etkinlikleri vb yapabilirler.

Öğretmenler anne-babalara bu konuda rehberlik etmelidirler.

Aile katılımının çocuklar açısından yararları

- ❑ Çocukların dil, okuma-yazma, matematik becerilerindeki artış
- ❑ Bilişsel ve akademik beceriler
- ❑ Çocuğun ebeveynleri tarafından kendisine ve eğitimine zaman ayrıldığını görerek kendisini değerli hissetmesi, özgüven kazanması
- ❑ Ebeveyn-çocuk etkileşiminin yarattığı güvende olma duygusu
- ❑ Okul ile ev arasında çocuğa yönelik farklı tutumları ortadan kaldırması
- ❑ Okula hazır bulunuşluk
- ❑ Öğrenmeye istekli olma ve sonraki öğrenme yaşantılarına ilişkin hedefler oluşturma
- ❑ Okul yaşamına karşı olumlu hisler/okuldaki etkinliklere katılımı kolaylaştırma

Aile katılımının anne-babalar açısından yararları

- ❑ Okulu/eğitim etkinliklerini tanıma/çocuk üzerindeki etkileri ile ilgili farkındalık kazanma
- ❑ Okula/öğretmene güven duyma
- ❑ Diğer ailelerle etkileşime girme/ gerektiğinde işbirliği yapma
- ❑ Çocuk-anne-baba arasındaki etkileşimin artması
- ❑ Çocuđu daha yakından tanıma, bireysel özelliklerini/farklılıklarını fark etme
- ❑ Çocuğun davranışsal sorunlarıyla ilgili okulla ortak hareket ederek daha kolay çözüm yoluna gitme
- ❑ Anne-babalık rolünde olumlu etkiler
- ❑ Çocuğun yaşamındaki rolünün farkına varma
- ❑ Çocuğun sonraki eğitim yaşantısındaki rehberliği ve katılımı açısından bir ön hazırlık
- ❑ Okuldaki rollerinin farkına varma ve veli olarak kendini değerli hissetme
- ❑ Okulu daha fazla sahiplenme

Aile katılımının okul/öğretmen açısından yararları

- Öğretmenin yükünün paylaşılması
- Anne-babaların desteği ve farklı bakış açıları ile öğrenme/öğretme sürecinin zenginleştirilmesi
- Anne-babaların ilgi ve yeteneklerinin farkına varma
- Çocukların olumsuz davranışlarıyla baş etme konusunda aile ile işbirliği yaparak süreci kolaylaştırma
- Çocuklarla daha fazla bireysel zaman geçirebilme
- Öğrenme/öğretmeye ilişkin okul dışı kaynaklara ulaşma/kullanma konusunda anne-babalarla işbirliği

Aile Katılımında İletişim Stratejileri

Okul ile aile arasında iletişimi geliştirmek için kullanılan stratejilerdir.

Okul hakkında genel bilgilendirme

Okula başlamadan önce

- İlk görüşmeler
- Tanışma toplantıları
- Okul kitapçıkları

Okula başladıktan sonra

- Haber mektupları
- Kısa yazışmalar/notlar
- Evde kullanılmak üzere yazılı/görsel materyaller hazırlama
- Veli toplantıları
- Sosyal organizasyonlar
- Öneri/makale kutusu

Çocuk hakkında özel bilgilendirme

Okula başlamadan önce

- Ev ziyaretleri
- Bilgi formu

Okula başladıktan sonra

- Okula gidiş-gelişte yüz yüze bireysel görüşmeler
- Günlük raporlar tutma
- Notlar ve fotoğraflar gönderme
- Telefon görüşmeleri
- Her bir çocuk için günlükler hazırlama
- Konferanslar

Tek yönlü iletişimde; okul/öğretmen belli bir konuda aileleri sadece bilgilendirir.

İki yönlü iletişimde ise karşılıklı bir etkileşim söz konusudur (tercih edilmeli).

Çift yönlü iletişim stratejileri

- Ev ziyaretleri
- Veli toplantıları
- Bireysel görüşmeler
- Konferanslar
- Anne-babaların sınıf içi/dışı etkinliklere katılımı
- Sosyal organizasyonlar
- Teknoloji yoluyla iletişim kurma

Tek yönlü iletişim stratejileri

- Haber mektupları
- Notlar
- Bültenler
- Bülten tahtaları
- Dökümantasyon panelleri
- Kitapçıklar
- Anne-baba kütüphaneleri

Anne-babalarla yapılan ilk görüşmeler

- ▶ Çocuk okula başlamadan önce anne-babaların okulun felsefesi, uygulanan program hakkında bilgi almak için yaptıkları okul ziyareti/telefon konuşması
  - ailenin bilgilendirilmesi
  - okul yönetimi/öğretmenlerin aile/okul hakkında ön bilgi edinmesi
- ▶ İlk görüşmede anne-babalar, çocuklarının sağlıkları ile ilgili kaygılarını, çocuklarının deneyimlerini paylaşabilir, duygusal durumları hakkında bilgi verebilirler.
- ▶ Öğretmenler, çocukların okula uyum sürecindeki davranışları ve duygusal durumları hakkında ebeveynleri bilgilendirebilirler. Bu süreçte öğretmenler;
  - Anne-babalarla konuşurken göz kontağı kurmalı,
  - Onları dikkatle dinlemeli,
  - Duygularını onaylamalı,
  - Çocuk ve aile hakkında açık uçlu sorular sormalı,
  - Farklılıklara saygı duymalı,
  - İhtiyaç olduğunda sorun çözme becerilerini kullanmalıdır.

Kitapçıklar

- Çocuklar okula başlamadan önce okulu tanıtan bir kitapçık sunmak iyi bir iletişimin başlangıcı olabilir.
- Okulun felsefesi, amaçları,
- Okul ve sınıfların tanıtımı,
- Program hakkında bilgiler,
- Çalışanların isim ve iletişim bilgileri,
- Günlük akış, rutinler hakkında bilgi,
- Uyarılar
- Anne-babaları çocuklarının gelişimi ve eğitimi hakkında bilgilendirmek amacıyla da kitapçıklar hazırlanabilir.
- Ailelerin evde çocuklarıyla birlikte yapabilecekleri etkinlikler,
- Oyun örnekleri,
- Tekerleme, şarkı, parmak oyunları,
- Etkinlik fotoğrafları

-
- ▶ Kitapçıklar; hazırlanırken;
    - Sade, anlaşılır bir dil (akademik bir dil kullanılmamalı),
    - Okul yılının başlangıcında dağıtılmalı,
    - Açıklamalar kısa olmalı ve resimlerle desteklenmeli,
    - Ailelere pratik bilgiler sağlamalıdır.

Ev ziyaretleri

- Ev ziyaretleri;
  - Ev ile okul arasındaki iletişimi arttırma,
  - Ailenin çocuğunun eğitimine katılmada en etkili stratejilerden biridir.
- Öğretmenin aileye ve çocuğa daha iyi hizmet sunabilmesi için, aileyi ve kültürünü daha iyi anlamasına yardım eder.
- Aile ile öğretmen arasındaki ilişkileri güçlendirir.
- Doğal ortamında çocuğun daha iyi tanınmasına yardımcı olur.
- Çocuğun okulda gösterdiği davranışlarda ev ortamının etkisi konusunda ip uçları verir. Ev ortamında yapılan gözlemler, öğretmene anne-çocuk ilişkisi, ebeveyn tutumları, evde nasıl zaman geçirdiği, ne kadar süre tv izlediği, kaçta yattığı vb konularda bilgi sağlar.
- Öğretmenlere ebeveynlerin sorularını cevaplama, endişelerini giderme fırsatı sunar.

► Ev ziyaretleri;

- Okulun ilk günlerinde yapılmalı, yıl içinde düzenli olarak birkaç kez tekrarlanmalı,
- Her iki ebeveynin de olmasına özen göstermeli,
- Zamanı önceden ayarlanmalı ve aile zamanlama konusunda bilgilendirilmeli,
- Ziyaret süresi çok uzun olmamalı,
- Öğretmen konuşmaktan çok dinlemeyi, gözlemlemeyi tercih etmeli,
- Çocuğun ilgi alanları, özel gereksinimleri hakkında bilgi alınmalı,
- Ailenin eğitime katılımı ile ilgili bilgi ve beklentiler ifade edilmelidir.

Anne-baba-öğretmen toplantıları

Anne-babalarla öğretmenlerin çocuk hakkında bilgi paylaşmalarına olanak verir.

Öğretmenin beklentileri;

- ✓ Anne-babaları çocuklarının gelişimleri hakkında bilgilendirme,
- ✓ Anne-babalarla iyi ilişkiler kurma,
- ✓ Anne-babalara çocuklarının okul da yaşadıkları güçlükleri/problemleri anlatma,
- ✓ Çocukların okula uyum sürecindeki davranışları hakkında bilgi alma,
- ✓ Okul programı hakkında ebeveynlerin görüşlerini alma, anne-babalara çocuklarına evde nasıl yardım edebileceklerini anlatma,
- ✓ Çocukların eğitimi ile ilgili ortak hareket etme,

Anne-babaların beklentileri;

- ✓ Çocuklarının gelişimi hakkında bilgi edinme,
- ✓ Çocukları hakkında bilgi verme,
- ✓ Kaygılarına ilişkin sorular sorma,
- ✓ Çocuklarının gelişimini diğer çocuklarla karşılaştırma,,
- ✓ Okul ve öğretimde kullanılan yöntemler hakkında daha fazla bilgi edinmedir.

-
- Toplantı öncesinde gündem hazırlanarak, anne-babalar gündem hakkında bilgilendirilmeli, konuşulması istenen konular gün içinde gündeme eklenmelidir.
  - Anne-babalar soru sormaya teşvik edilmeli, kendilerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir.
  - Karşılıklı bir etkileşim ortamı yaratılmalıdır.
  - Anne-babalar ve öğretmenler toplantı esnasında not almak isteyebilirler. Ancak bu durum ebeveynlerde dinlenmediği etkisi yaratmamalıdır.
  - Anne-babayı çocukları hakkında bilgilendirirken, olumsuz bir yaşantı/davranış ile başlanmamalıdır. Her çocuğun mutlaka olumlu bir yönünün olduğu unutulmamalıdır.
  - Toplantı sonunda, görüş birliğine varılan konular gözden geçirilmeli, özetlenmelidir. Daha fazla zamana&/görüşmeye ihtiyacı olan ebeveynler için yeni bir toplantı için zaman belirlenebilir.

Okula geliş-gidiş zamanlarındaki kısa görüşmeler

- Çeřitli nedenlerle okulda düzenlenen toplantılara/etkinliklere katılamayan anne-babalar için, kısa süreli bilgi alışverişi açısından önemli fırsatlar sunar.
- Öğretmenler için ciddi konuları konuşmaktan ziyade o günkü program/etkinlikler hakkında aileyi bilgilendirmek için fırsattır.
- ✓ Bu zaman dilimi çok uzun tutulmamalı, daha geniş görüşmeler için randevu verilmelidir.
- ✓ Öğretmen her gün bir çocuğun ailesi ile bu tür kısa görüşmeler yapmaya özen göstermelidir.

Bireysel görüşmeler

- ▶ Anne-baba ve öğretmen arasında daha önce belirlenen bir zaman diliminde gerçekleşen görüşmelerdir. Anne-baba ve öğretmenin ihtiyaç duyduğu durumlarda herhangi bir zamanda da yapılabilir.
- ▶ Öğretmen ailenin görüşme talebini geri çevirmemelidir.
- ▶ Görüşmeler mutlaka okulda gerçekleşmek zorunda değildir.
- ▶ Öğretmen sorun olsun/olmasın her çocukla ilgili senede 2 kez bireysel görüşme yapmaya özen göstermelidir.
- ▶ Öğretmen anne-babanın eğitim seviyesine uygun konuşmalı, akademik bir dil kullanmamalıdır.
- ▶ Konunun başka yönlerine dağılmasına izin vermemeli,
- ▶ Problemlerin çözümü ile ilgili ailelerin de görüşlerini almalı,
- ▶ Ailelere ihtiyaçları doğrultusunda öneriler sunmalı,
- ▶ Gerektiğinde aileyi bir uzmana yönlendirmelidir.

Anne-babaların sınıf içi/dışı etkinliklere katılımı

- ▶ Anne-babaların sınıf içi etkinliklere katılımı sınıf ortamında çocuklarını gözlemlmeleri ve program hakkında bilgi edinmeleri açısından zengin yaşantılar sunar.
- ✓ Gözlemci,
- ✓ Eğiticiye destek
- ✓ Herhangi bir konuda rehberlik yapmak
- ✓ Liderlik yapmak şeklinde olabilir. Bu amaçla;
  - ❑ Alan gezilerinde öğretmene eşlik edebilirler.
  - ❑ Sınıfta çocuklarla kurabiye, reçel vb yapabilirler.
  - ❑ Kendi kültürlerine özgü yiyecek, giysi, şarkı vb paylaşabilirler.
  - ❑ Günlük akıştaki herhangi bir etkinliğe aktif olarak katılabilirler.
  - ❑ Okul bahçesinin/sınıfın düzenlenmesi/boyanması vb katkı verebilirler.
  - ❑ Mesleklerini tanıtabilir, çocukları işyerlerine davet edebilirler.
  - ❑ Evde/okulda materyal hazırlayabilirler.

Haber mektupları

Öğretmenlerin yıl boyunca belli aralıklarla sınıftaki günlük olayları ailelerle paylaşmasını sağlayan bir yöntemdir. Bu sayede;

- ▶ Anne-babalar çocuklarının okulda ne yaptığı hakkında genel bir fikre sahip olurlar.
- ▶ Sınıfta gerçekleşen özel bir durum hakkında da bilgi sahibi olurlar.
- ▶ Anne-babalar da öğretmenleri ev hakkında bilgilendirerek bu sürece katkıda bulunurlar.
- ▶ Günlük, haftalık, on beş günlük olabilir.
- ▶ Okur-yazar olmayan ebeveynler için bu amaçla telefon görüşmeleri de kullanılabilir.
- ▶ Okulda yapılan bir etkinliğin evde tekrarlanması/benzerlerinin yapılmasına yönelik önerileri içerebilir.
- ▶ 1-2 sayfayı geçmemeli, sade bir dil kullanılmalı,
- ▶ İlgi çekici görsellerle birlikte kullanılmalıdır.

Kaynaklar

- ▶ Aktař Arnas, Y. 2011. Okul ncesi eğitimde aile katılımı. *içinde Aile Eğitimi ve Okul ncesinde Aile Katılımı* (Ed.: Y. Aktař Arnas). s. 53-72. Vize yayıncılık, Ankara.
- ▶ Aktař Arnas, Y. 2011. Okul ncesi eğitimde aile katılım stratejileri. *içinde Aile Eğitimi ve Okul ncesinde Aile Katılımı* (Ed.: Y. Aktař Arnas). s. 97-158. Vize yayıncılık, Ankara.
- ▶ Arabacı, N. 2018. Aile katılımı. *içinde Aile Eğitimi ve Katılımı* (Ed.:A.B. Aksoy). s. 121-143. Hedef yayıncılık; Ankara.
- ▶ Aksoy, A.B., zkan, H.K., Aksoy, M.& Kycekař, A. 2018. Aile katılım çalışmaları. *içinde Aile Eğitimi ve Katılımı* (Ed.: A.B. Aksoy). s. 165-190. Hedef yayıncılık; Ankara.